

O INTERPRETÁCII Z POHLĀDU FILOZOFIE JAZYKA

Je všeobecne akceptovaným faktom, že cieľom interpretácie je sprístupniť zmysel interpretovaného objektu, nech už ide o interpretáciu umeleckého textu, umeleckého diela, gesta, činnosti, rituálu, historického prameňa, o interpretáciu akéhokolvek znaku a výpovede a pod. Rozmanitými aspektmi interpretácie, jej vzťahom ku komunikácii, otázkami jej objektívnosti a platnosti, významom a zmyslom interpretovaného objektu, intencionalistickými a inštitucionálnymi koncepciami významu, pragmatickou sémantickou dištinkciou, vzťahom medzi epistemologickými a psychologickými črtami chápania, vzťahom medzi fiktívnym a reálnym diskurzom, problémom pravdy vo fiktívnych diskurzoch atď. sa zaoberal medzinárodný workshop s názvom *Interpretation in Philosophy and Literary Theory*, ktorý sa konal v dňoch 4. a 5. decembra vo Villa Lanne v Prahe. Na stretnutí, ktoré zorganizoval P. Kořátko, sa zúčastnili prispievatelia z Dánska, Českej republiky, Nórska, Veľkej Británie, Švédska a Turecka. Príspevky, ktoré tu odzneli, možno rozdeliť na dve skupiny: zatiaľ čo prvá skupina snovala vystúpenia orientované na problematiku interpretácie z pohľadu filozofie jazyka a prezentované state rozvíjali prístupy etablované D. Davidsonom, P. Gricom, P. Geachom, druhá skupina príspevkov sa zamerala na aplikácie v rovine literárnej vedy.

L. Tondl analyzoval podmienky a úlohu akceptácie, racionálneho presvedčenia so zreteľom na model ako artefakt s komunikačnou funkciou (*Message Acceptance and Rational Belief*). Problému transmisie zmyslu, jeho identifikáciou a možnosťami predikovania v procese interpretácie sa venoval A. Grayling (*Transferring Senses: Identification and Predication in Interpretation*). P. Pagin prezentoval hľadisko určujúce podmienky úspešnej komunikácie (*When does Communication Succeed?*) a B. Smith predložil celé spektrum problémov spojených s lingvistickou interpretáciou výpovede a textu (evidencia, alternatívne interpretácie rečových aktov, doslovný a nepriamy význam, doxastické a inferenčné uplatnenie princípu ústretovosti, centrálna úloha referencie a jej dva druhy - P. Geach a G. Evans) na podklade rozlíšenia medzi psychologickými a epistemologickými stránkami chápania v príspevku *Speakers and Interpreters: the Psychology and Epistemology of Understanding*.

Pokus spochybníť nároky komunikácie, ktorá predpokladá medzi svojimi aktérmi vyššiu úroveň myšlienkovvej kapacity, predložila K. Gluer-Pagin na príklade autizmu v príspevku *How much Interpretation for Communication? The Case from Autism*. Pripisovaniu morálnych súdov a zdrojom ich kognitívneho obsahu sa venoval F. Teresman v príspevku *Attributing Moral Judgment*. B. Ramberg rozvíjal názor o paralelách medzi Rortym a Gadamerom v otázke povahy a funkcií konverzácie (*Trying to Have a Conversation: on Rorty and Gadamer and Reason*). Otázkami typológie literárnej interpretácie, fiktívnosťou a kritikou D. Lewisa, interpretáciou umeleckého artefaktu, pomerom interpretácie a dezinterpretácie dramatického diela boli venované vystúpenia S. Carlshamreho (*Types of Literary Interpretation*), G. Rossholma (*Fictionality*), P. Livingstona (*Pentimento: a Problem for Hypothetical Intentionalism*), J. Gajdoša

(*Towards Interpretation and Desinterpretation*) a M. Pokorného (*Interpretation of Literature: Some Basic Issues*). Vystúpenie organizátora podujatia P. Koťátka asi najlepšie demonštrovalo zámery podujatia. Jeho príspevok *The (i)Relevance of the Author's Intentions* tematizoval niektoré parametre literárneho textu a identifikoval ich náprotivky v prirodzenej komunikácii, pričom Koťátko rozlíšil alternatívne verzie princípu ústretoivosti (konvencionalistickú, umiernenú a silnú intencionalistickú formu a ich deviantné odrody).

Stretnutie sa nieslo už tradične v pracovnej atmosfére, po každom vystúpení sa rozprúdila živá diskusia a polemiky pokračovali aj v kuloároch po skončení nabitého programu. Pracovný workshop vytvoril dobrý predpoklad pre koordináciu zamýšľaného projektu o interpretácii vo filozofii a literárnej vede medzi Oddelením filozofie jazyka a filozofie vedy Filozofického ústavu AV ČR s už realizovaným analogickým projektom Štokholmskej univerzity a pre jeho doplnenie o širší medzinárodný tím spolupracovníkov. Na pozadí spolupráce, ktorej kontúry sa úspešne črtajú, sa možno podarí premostiť výklady umenia a prostriedky analytickej filozofie jazyka tak, aby sa vrhlo nové svetlo na myšlienku Juliana Barnesu, že "umenie je zrozumiteľné, kým o živote to neplatí".

Tatiana Sedová

Doc. PhDr. Sedová Tatiana, CSc.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava
SR